

Czynniki architektoniczne kształtujące przestrzeń dla dzieci, w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej.
Wyodrębnienie metod systemowej kwalifikacji – badania współczesnych realizacji w Katowicach

ROZPRAWA DOKTORSKA:

**CZYNNIKI ARCHITEKTONICZNE
KSZTAŁTUJĄCE PRZESTRZEŃ DLA DZIECI
W ŚRÓDMIEJSKIEJ, WIELORODZINNEJ
ZABUDOWIE MIESZKALNEJ
- WYODRĘBNIENIE METOD
SYSTEMOWEJ KWALIFIKACJI.
BADANIA WSPÓŁCZESNYCH
REALIZACJI W KATOWICACH**

Autor: mgr inż. arch. Aleksandra Śliwa
Promotor: dr hab. inż. arch. Grzegorz Nawrot
profesor Politechniki Śląskiej
Dyscyplina: Architektura i Urbanistyka
Jednostka: Wydział Architektury Politechniki Śląskiej
Katedra Projektowania Architektury
Mieszkaniowej i Użyteczności Publicznej
Miejsce, data: Gliwice, 2023

STRESZCZENIE

Wyodrębnienie czynników architektonicznych kształtujących przestrzeń dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej wymaga syntezy wniosków z badań metod konstruowania materialnego korelatu zamieszkiwania oraz potrzeb przestrzennych dzieci.

Klasyfikacji architektonicznych czynników kształtujących przestrzeń dokonano na podstawie definicji architektury, rozumianej jako wydzielanie przestrzeni. Interpretacja struktur przestrzennych jako hierarchicznych tworów, składających się z elementów pozostających w określonych relacjach, implikuje wykorzystanie systemowych metod badawczych. Kryterium systemowe pozwala ponadto na podział czynników kształtujących przestrzeń na: *architektoniczne*, dotyczące organizacji struktury przestrzennej oraz *pozaarchitektoniczne*, odnoszące się do kontekstów środowiskowego i kulturowo-społecznego. Opracowana klasyfikacja umożliwi analizę ukształtowania badanych struktur przestrzennych.

Potrzeby przestrzenne dzieci wynikają z etapów rozwoju fizycznego, psychicznego oraz poznawczego. W trakcie życia dziecka dokonują się istotne przeobrażenia, wpływające na wymagania względem ukształtowania przestrzeni zamieszkiwania.

Wyodrębnienia metod systemowej kwalifikacji dokonano poprzez kompilację zestawienia czynników kształtujących przestrzeń oraz potrzeb przestrzennych dzieci. Przedmiot badań stanowią trzy elementy warunkujące jakość przestrzeni zamieszkiwania, są to:

- * integralność przestrzeni kubaturowych oraz pozakubaturowych;
- * złożoność struktury prywatności;
- * kształtowanie kompilacyjnych przestrzeni zamieszkiwania.

Prawidłowe funkcjonowanie dzieci wymaga realizacji czynności określających stan zamieszkiwania w przestrzeniach kubaturowych oraz pozakubaturowych. Środowisko mieszkalne wysokiej jakości, wymaga ukształtowania struktury przestrzennej, zapewniającej odpowiednie relacje pomiędzy poszczególnymi elementami systemu. Złożona struktura prywatności w zabudowie wielorodzinnej umożliwia rozwój dziecka, zgodnie z jego potrzebami społecznymi. Równolegle,

za sprawą rozwoju technologii informacyjnych, dokonują się obecnie przemiany procesów zamieszkiwania. Przenoszenie się codziennych aktywności dzieci oraz dorosłych do sfery wirtualnej znajduje odzwierciedlenie w ukształtowaniu struktur mieszkalnych. Mieszkania stanowią wielowymiarowe platformy, łączące elementy świata realnego oraz wirtualnego.

Na potrzeby oceny jakości przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci w śródmiejskiej zabudowie wielorodzinnej, skonstruowano autorskie narzędzie badawcze. Formularz umożliwia analizę parametrów użytkowych struktur mieszkalnych w kontekście ukształtowania relacji przestrzennych, determinujących walory użytkowe obiektu. Weryfikacji narzędzia badawczego dokonano poprzez zestawienie wyników badań z konwencjonalnymi wskaźnikami przestrzennymi, służącymi badaniom zabudowy mieszkalnej.

Podmiot badań stanowią współczesne realizacje mieszkalne w Katowicach, gdzie trwa obecnie proces zabudowy niezainwestowanych terenów śródmiejskich. Tendencja ta pozwala na analizę współczesnych metod kształtowania śródmiejskiej zabudowy mieszkalnej, wielorodzinnej w kontekście potrzeb dzieci.

Wyniki z badań ukształtowania przestrzeni zamieszkiwania wskazują, że relacje oraz złożoność strukturalna mają kluczowe znaczenie w kształtowaniu przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci oraz ich opiekunów.

Efektami przeprowadzonych prac są: klasyfikacja czynników kształtujących przestrzeń; wyodrębnienie czynników kształtujących przestrzeń dla dzieci w śródmiejskiej, wielorodzinnej zabudowie mieszkalnej; narzędzie badawcze służące ocenie jakości przestrzeni zamieszkiwania dla dzieci oraz badania i wnioski na temat ukształtowania przestrzeni dla dzieci we współczesnych realizacjach w Śródmieściu Katowic.